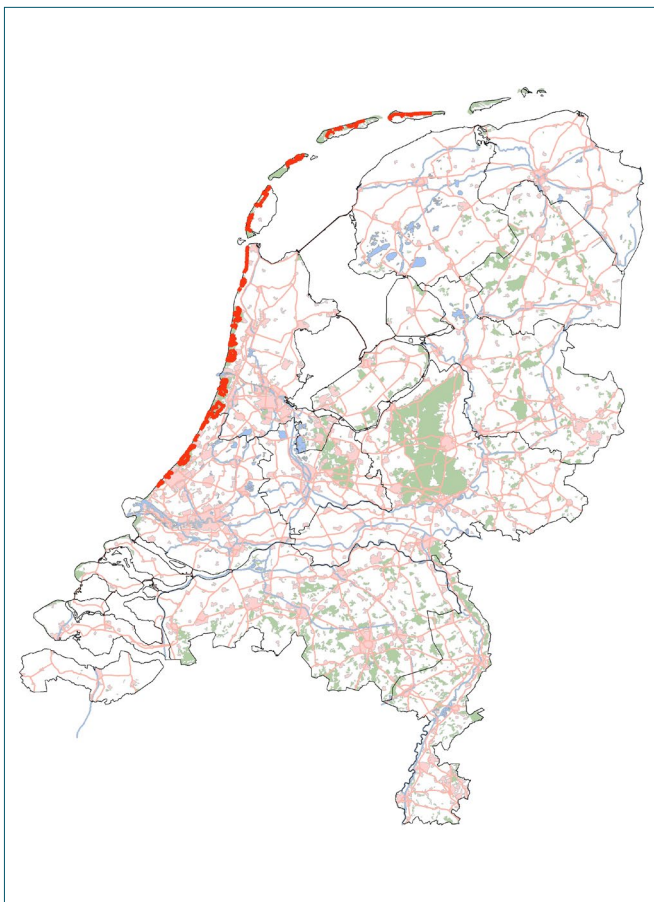

NEM Dagactieve Zoogdieren - Konijntellingen

Sinds 1984 worden in de duinen op systematische wijze konijnen geteld door de terreinbeheerders. Dat gebeurt door 's-avonds vaste routes te rijden met de auto waarbij konijnen die in het licht van de koplampen verschijnen, worden geteld. Zo gebeurt het vier tot acht keer in het voorjaar en vier tot acht keer in het najaar. In dit artikel presenteren we de indexcijfers en de trends voor de konijnenstand in de duinen voor de periode 1984-2020.

Aantal routes en uitbreiding

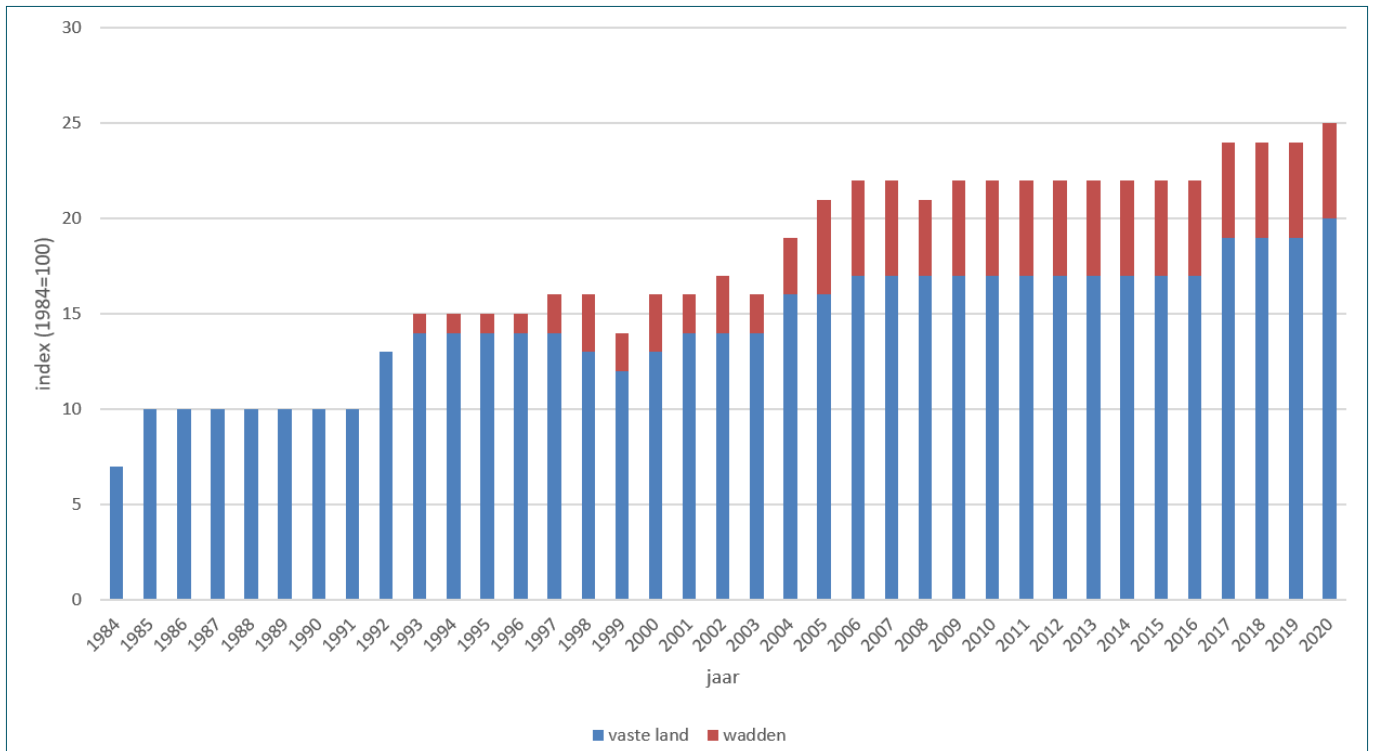
In 2020 liggen verspreid langs de kust inmiddels 25 routes: 20 op het vaste land, en 5 op de Waddeneilanden (figuur 1). Van de bewoonde Waddeneilanden wordt er alleen op Schiermonnikoog geen konijnen geteld. Op het vaste land is Zeeland de enige kustprovincie zonder konijntellingen. Figuur 2 laat de ontwikkeling in het aantal routes zien waarvan tellingen zijn ontvangen en verwerkt.

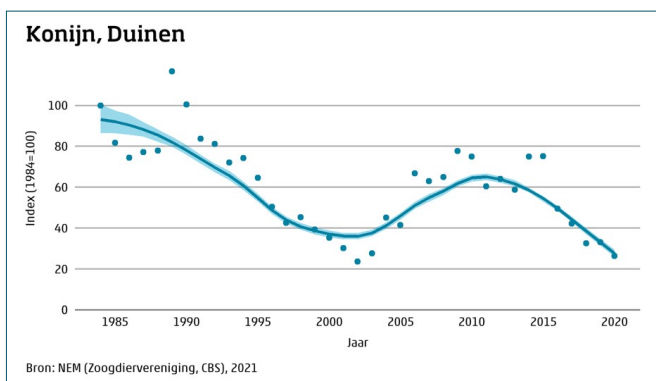
Figuur 1. Ligging van de routes waar in Nederland konijnen in de duinen worden geteld (rode lijnen).

Ziekte en tijdelijk herstel

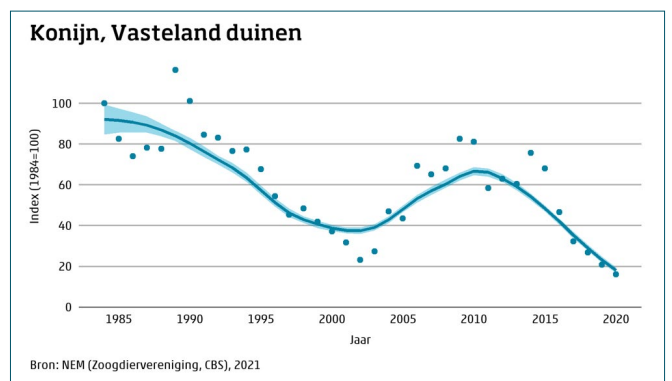
De indexcijfers over de hele kuststreek laten zien dat de konijnenstand vanaf begin jaren '90 van de vorige eeuw inzakte. Op het dieptepunt, begin deze eeuw, was de omvang van de populatie nog slechts 20% van de omvang in 1984. De oorzaak van deze afname was de virusziekte RHD type 1 (RHDV-1) die rond 1990 Nederland bereikte. Deze ziekte zorgde voor de grote afname van de konijnenpopulatie in de kuststreek (figuur 3 tot en met 5) en in de rest van het land (zie de resultaten van het project Dagactieve Zoogdieren BMP/MUS in deze Telganger). Na ruim een decennium van voortdurende achteruitgang door RHDV-1 begon de populatie zich vanaf 2003 weer te herstellen. De periode van herstel is sinds 2016 echter voorbij. Sinds dat jaar nemen de landelijke indexen in de duinen af en in 2020 ligt de index nog amper 3 punten boven het dieptepunt in 2002. Deze afname komt waarschijnlijk op conto van RHDV-2. Myxomatose, de andere bekende konijnenziekte die de populatie zwaar aantastte, dateert al van de jaren vijftig, van lang vóór de start van dit meetnet. Het effect daarvan op de populatie is in deze grafiek dus niet te zien. Wil je op de hoogte blijven van ziekten bij konijnen (of andere inheemse wilde dieren), kijk dan met enige regelmaat op de website van het DWHC (dwhc.nl).

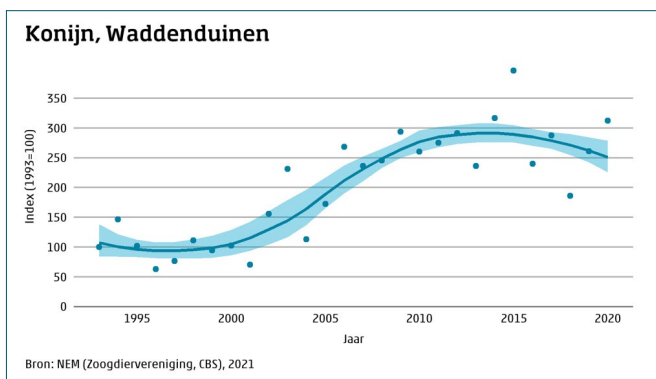
Figuur 2. Verdeling van het aantal getelde konijnenroutes per jaar, waarvan gegevens zijn ontvangen, op het vaste land en op de wadden in de periode 1984-2020.

Figuur 3. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in de duinen van Nederland in de periode 1984-2020. Weergegeven zijn de indexen (stippen), trend (blauwe lijn) en 95%-betrouwbaarheidsinterval (blauwe band).

Figuur 4. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in de vaste lands duinen in de periode 1984-2020. Weergegeven zijn de indexen (stippen), trend (blauwe lijn) en 95%-betrouwbaarheidsinterval (blauwe band).

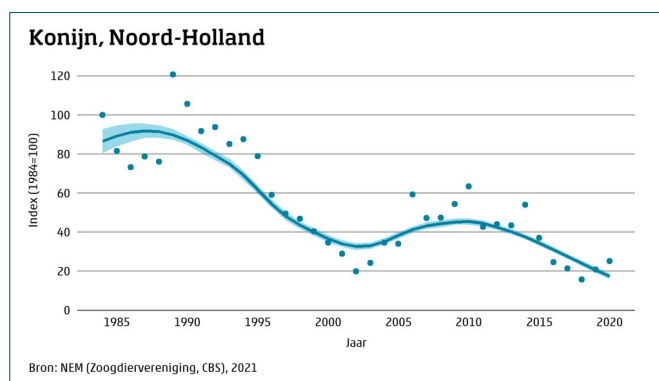
Figuur 5. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in de duinen van de wadden in de periode 1993-2020. Weergegeven zijn de indexen (stippen), trend (blauwe lijn) en 95%-betrouwbaarheidsinterval (blauwe band).

Over de gehele periode van 37 jaar dat er konijnen in de duinen worden geteld, is het aantal konijnen afgenomen (trendbeoordeling: matige afname). De trend over de afgelopen 12 jaar laat een sterke afname zien, oftewel een afname van 5% of méér (gemiddeld) per jaar. Er is binnen de duinen wel een groot verschil in ontwikkeling tussen het vasteland en de wadden (figuur 3 tot en met 5). De vergelijking is een beetje lastig doordat het tellen op de Waddeneilanden wat later begonnen is. Maar op de wadden zijn, gekeken naar de periode 1993-2020, de konijnen toegenomen (trendbeoordeling: matige toename). De toename op de wadden is echter afgezwakt, want in de periode 1993-2017 was er nog sprake van een sterke toename. Wel is er in 2020 een verbetering ten opzichte van 2018 en 2019. Over de periode 1993-2020 is er op het vasteland sprake van afname. Zagen we op de wadden nog een verbetering in 2020 ten opzichte van 2018, op het vasteland zakt de konijnenpopulatie steeds verder weg. Inmiddels is er zelfs sprake van een nieuw dieptepunt. De index ligt in 2020 ruim 7 punten lager dan het oude dieptepunt in 2002. In vergelijking met 1984 is er in 2020 slechts 16% van de konijnenpopulatie in de vaste lands duinen over. Kijken we naar de trends van de laatste 12 jaar dan is er op de wadden sprake van een stabiele situatie. In de vaste lands duinen is dan juist sprake van een sterk afnemende populatie.

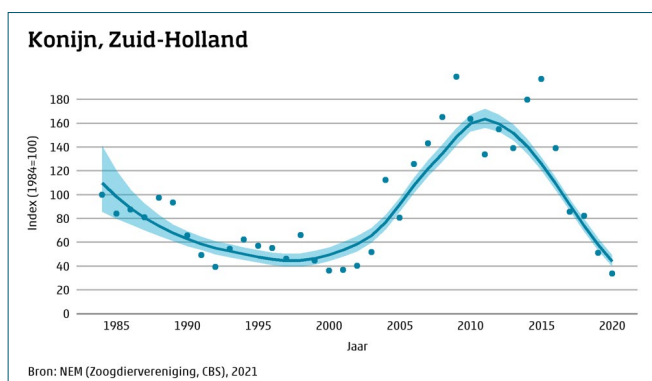
Regionale verschillen

Ook binnen regio's in de vaste lands duinen is er duidelijk sprake van verschillende ontwikkelingen. De konijnen in de duinen boven het Noordzeekanaal hebben het moeilijk (trendbeoordeling gehele periode: matige afname). De laatste 12 jaar laat hetzelfde beeld zien. In duingebieden ten zuiden van het kanaal doen de konijnen het, over de gehele periode bezien, veel beter (trendbeoordeling: matige toename in voorjaar en stabiel in najaar). Maar hier is er de laatste 12 jaar in het voor- en najaar sprake van een sterke afname.

Figuren 6 en 7 laten zien hoe verschillend de ontwikkelingen in de duinen in de provincies Noord- en Zuid-Holland zijn. Het konijn doet het in de duingebieden van Zuid-Holland gemiddeld over de periode 1984 - 2020 redelijk goed (trendbeoordeling: matige toename), vooral vanwege het opveren van de aantallen rond 2010-2015. Het aantal konijnen in de duinen van Noord-Holland is in de periode 1984-2020 afgenomen (trendbeoordeling: matige afname). Ook in Noord-Holland is een opleving rond 2010, maar die is te klein om de trend te keren. Voor de laatste 12 jaar is de situatie slechter. In Noord- én Zuid-Holland is dan sprake van een sterke afname.

Figuur 6. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in Noord-Holland in de periode 1984-2020. Weergegeven zijn de indexen (stippen), trend (blauwe lijn) en 95%-betrouwbaarheidsinterval (blauwe band).

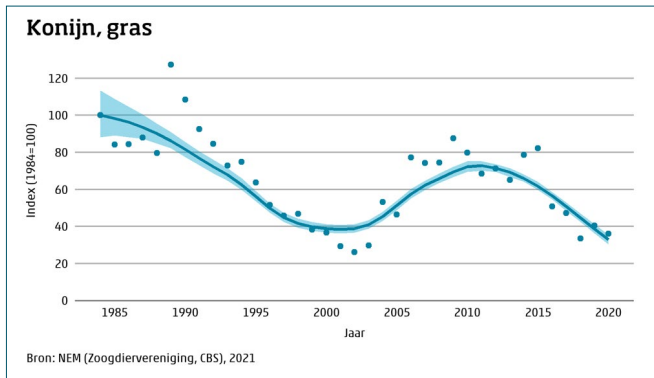

Figuur 7. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in Zuid-Holland in de periode 1984-2020. Weergegeven zijn de indexen (stippen), trend (blauwe lijn) en 95%-betrouwbaarheidsinterval (blauwe band).

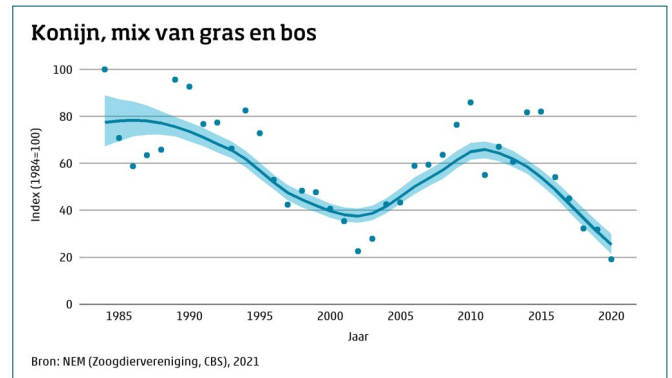
Verschillen per biotoop

Populatiegroottes en -dichtheden verschillen ook per biotoop. In het grasland van de duinen en in een mix van grasland en bos had het konijn zich hersteld, maar na 2017 is er een behoorlijke afname (figuur 8 en 9). In bos laat het konijn geen herstel zien aan het begin van het millennium (figuur 10), zoals dat wel bij de andere biotopen plaatsvond. Desondanks laten de drie biotopen allen dezelfde trend zien. Over de gehele periode (1984-2020) is de omvang in deze biotopen matig afgenomen en over de laatste twaalf jaar is er een sterke afname.

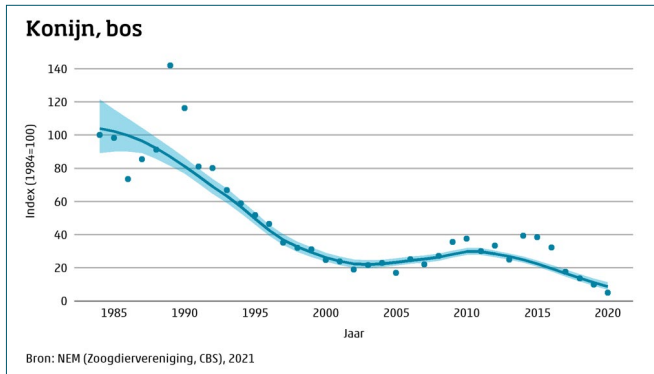
In het bos is de afname dusdanig groot dat er een nieuw dieptepunt is bereikt. Hier is nog maar minder dan 9% van de populatie aanwezig in vergelijking met de situatie in 1984. Ook in een mix van bos met grasland is er sprake van een nieuw dieptepunt. Er is nog 25% over van de populatie zoals die in 1984 bekend was.

Figuur 8. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in grasland in de duinen in Nederland in de periode 1984-2020.

Figuur 9. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in een mix van grasland en bos in de duinen in Nederland in de periode 1984-2020.

Figuur 10. Geïndexeerde aantalsontwikkeling van het konijn in het bos in de duinen in Nederland in de periode 1984-2020.

Het konijn in de duinen maakt dus een nieuwe periode van lage aantallen mee, die voor sommige begroeiingstypen en regio's ongekend zijn. Er zijn aanwijzingen dat dit vooral te maken heeft met het optreden van RHDV-2.

We willen alle konijntellers hartelijk danken voor hun medewerking en hopen dat ze ook in de toekomst mee blijven doen.

NEM Meetprogramma Dagactieve Zoogdieren: Vilmar Dijkstra (landelijk coördinator), Martijn van Oene en Tom van der Meij (CBS).